

Memorandum a parlamenthez a romániai régiók létrehozásáról

Mi ememorandumnak szánt dokumentum aláírói az alábbi – a régiók Romániájának politikai és közigazgatási megalkotását célzó – elképzelések nyilvános megvitatását javasoljuk, egyetértve azzal a vitával, amely európai szinten folyik az egyesült Európa jövőjéről.

1. Jelen javaslatunk Románia harmonikus fejlődését tartják szem előtt, figyelembe véve az ország tartományainak történelmi, gazdasági és társadalmi-kulturális identitását. Felfogásunkban Románia regionális átalakítása tervének semmi köze az elszakadási vagy irreverenda törekvésekhez, bármilyen jellegűek legyenek is azok. Ezért úgy véljük, hogy minden ilyen megközelítés egyszerűsítő, és azt a célt szolgálja, hogy diverziós módon megrontsa azokat az alapos és felelős közbizalmat, melyek országunk jövőjét az európai tapasztalatok fényében vizsgálják.
2. Részvételünk az Európai Unió jövőjéről szóló vitában – amely az Uniót olyan föderatív rendszernek tekinti, amelyben az alkotmányos régióknak, így Skóciának, Katalóniának, Flandriának, Vallóniának, Bajorországnak stb. megvan a saját helyük – hozzájárulhat ahhoz, hogy pontosabban megismerjük azokat az intézményi struktúrákat, amelyekbe integrálódni kívánunk. A regionális modell, az úgynevezett közép szintű kormányzás (meso-government) véleményünk szerint európai identitásunk visszaszerzését szolgálja.
3. A régiók kialakításában alapvetően tekintjük, hogy a közigazgatási és politikai hatásköröket területi egységeknek és nem nemzeti vagy etnikai közösségeknek adjuk át; ez utóbbiak a regionális modell alapján politikai és jogi garanciákat élveznek sajátos érdekeik védelmében.
4. Az átcentralizált közigazgatási rendszer, melyet 1989 után szinte változtatás nélkül átvettünk, a korrupciónak és a bürokratizmusnak kedvez, és felerősíti a sok kis egységen alapuló, rendkívül költséges közigazgatás egyébként is meglévő hátrányait. Másrészt a decentralizálás eszméje arra is vonatkozik, amelyet mind Románia nemzetközi kötelezettségei, mind pedig belső jogrendjének európai jogharmonizációs elemei tartalmaznak.
5. Olyan közigazgatási reformot javasolunk, amely újrafogalmazza a létező területi egységek státusát, és új politikai-közigazgatási formákat vezet be. Ezek kialakításában a fejlesztési régiók vagy a történelmi tartományok jelenthetik a kiindulópontot.
6. E tekintetben a régiók székhelyén vagy a tartományi fővárosokban felállítandó regionális tanácsok, illetve tartományi parlamentek létrehozásának megvitatását javasoljuk.
7. Úgy véljük, a regionális hatóságok politikai, gazdasági és kulturális hatáskörei mellett – melyeknek gyakorlására a szubszidiaritás elvének és az Európai Unióban alkalmazott normáknak megfelelően kerül sor – a tájékoztatói politikák radikális decentralizációját is szem előtt kell tartani. A regionális tévéstudiók különleges szerepet játszhatnak a romániai régiók nyilvánosságának kialakításában.
8. A regionális identitás polgári alapon történő felvállalása az olyan többnemzetiségű régiókban, mint a Bánát, Erdély vagy Dobruzsza, hozzájárulhat azon transzethnikus identitásoknak a kialakításához, amelyek alapján meghaladhatók lesznek a szélsőségesen nacionalista nosztalgia, féltelmek, valamint ezek túlhajszolása, de a polgári és demokratikus frazeológiát használó burkolt nacionalizmus is.
9. Az új regionális rendszer kialakítása a politikai rendszer újraalkotását is szükségessé teszi, ami nem valószínű, hogy a – kidolgozás alatt levő – európai alkotmány alapelveivel összhangban levő alkotmányreform nélkül.
10. E javaslatok a – kormányzottak egyetértését feltételező kormányzást jelentő – republikanizmus és a részvételi demokrácia elvein alapulnak. Ezért bármilyen szerkezeti átalakulásra vonatkozó döntésnek népszavazás eredményeként kell létrejönnie, amelyet – a konkrét helyzetnek megfelelően – regionális vagy országos szinten kell megszervezni, úgy, hogy a lakosság jóhiszemű tájékoztatást kapjon a hasonló európai példákrol és az ilyen típusú közigazgatás esélyeiről.

E dokumentumot megküldtük Románia Parlamentje Állandó Bizottságának, a Szociáldemokrata Párt, a Nemzeti Liberális Párt, a Demokratika Párt, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség, a Kereszténydemokrata Nemzeti Parasztpárt vezetőségének, továbbá megküldjük az Európai Parlamentnek és a Régiók Bizottságának.

Kolozsvár, 2001. december 8.

Aláírók:

Antik Sándor – képzőművész
Ágoston Hugó – közíró
Bakk Miklós – politológus

Mircea Boari – politológus
Alexandru Cistelean – irodalomkritikus
Marius Cosmeanu – szociológus
Caius Dobrescu – író
Hadházy Zsuzsa – közíró

Molnár Gusztáv – politológus
Ovidiu Pecican – történész
Szokoly Elek – közíró
Traian Ștef – író
Daniel Vighi – író

December 8-a után csatlakoztak a Memorandumhoz:

Ágoston Vilmos – író, Gödöllő, Magyarország
Ábrahám Endre-Csaba – egyetemi hallgató, Politológia; Eger, Magyarország
Balázs Gábor – PhD, kutató, Northwestern University Medical Center, Chicago
Balogh Ágnes – egyetemi hallgató, Jog, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (BBTE); Kolozsvár
Bányai Péter – politikai elemző, Kolozsvár
Bedő Olivér – egyetemi hallgató, Képzőművészeti Egyetem; Sepsiszentgyörgy
Benedek Sándor – egyetemi hallgató, Politológia, BBTE; Gyergyószentmiklós
Bíró Béla – közíró, Sepsiszentgyörgy
Dr. Carmen Blina – orvos, Temesvár
Cristian Branea – adjunktus, Európai Tanulmányok, BBTE; Kolozsvár
Bujá Béla Gergely – egyetemi hallgató, Szociológia, BBTE; Marosvásárhely
Bujdosó Ilonka-Éva – ny. tanár, Nagyvárad
Alexandru Cozma – egyetemi hallgató, Temesvári Egyetem, Angol szak; Temesvár
Czika Tihamér – egyetemi hallgató, Jog, BBTE; Sepsiszentgyörgy
Csoma Botond – diplomás, Európai Tanulmányok, BBTE; Kolozsvár
Daday Csaba – középiskolás, Nagyvárad
Daday Zoltán – középiskolás, Nagyvárad
Daday Ildikó – mérnök, Nagyvárad
Daday Zsolt – mérnök, Nagyvárad
Dr. Reghina Dascălu – angoltanár, Temesvár
Dănuț Dinu – hadmérnök, Pétești
Demeter Attila – egyetemi hallgató, Jog, BBTE; Székelyudvarhely
Dénes István – ny. tanár, Torda
Adrian Docea – egyetemi hallgató, Közgazdaság, BBTE; Gyulafehérvár
Dr. Vasile Docea – történész, egyetemi tanár, Temesvár

Andrei Dombi – angoltanár, Kolozsvár
Eva Dorca – mérnök, Resica
Smaranda Enache – filológus, Marosvásárhely
Fülöp László – egyetemi hallgató, Történelem, BBTE; Felsőfalu, Hargita megye
Géczy Levente – egyetemi hallgató, Jogi Kar, BBTE; Szecseváros, Brassó megye
Gogolák Hrubecz Csongor – egyetemi hallgató, Jog, BBTE; Marosvásárhely
Dr. Ovidiu Grivu – orvos, egyetemi tanár, Temesvár
Dumitru Groșan – görög katolikus pap, Felsőfalu, Máramaros megye
Claudiu Groza – újságíró, Kolozsvár
Haller István – programvezető, Marosvásárhely
Horváth István – egyetemi hallgató, Filozófia, Partiumi Keresztény Egyetem; Nagyvárad
Horváth László – diplomás, Fizika, BBTE; Marosvásárhely
Dr. Kakucs Lajos – történész, Rüsselsheim, Németország
Kispál Attila – egyetemi hallgató; Sepsiszentgyörgy
Radu Macrinici – dramaturg, Sepsiszentgyörgy
Do ru Mareș – író, Sepsiszentgyörgy
Radu Márza – történész, Kolozsvár
Viorel Micheș – zenész, Kolozsvár
Mikló Sándor – egyetemi hallgató, Informatika, BBTE; Köröstarcsány, Bihar megye
Mircea Munteanu – Marosvásárhely
Mózes Pál – erdőmérnök, Nagyvárad
Lucian Nastasă – történész, Kolozsvár
Dr. Nemes Mária – főorvos, Marosvásárhely
Parászka-Ferencz Boróka – tanár, Csíkszereda
Radu Pop – mérnök, Kichener, Kanada
Rea-Silvia Pop – diplomás, Európai Tanulmányok, BBTE; Kolozsvár

Cristian Popa – újságíró, Kolozsvár
Pozsony János Csaba – egyetemi hallgató, Politológia, BBTE; Sepsiszentgyörgy
Plugor Magor – tanár, Kolozsvár
Andrei Roth – programozó, Kolozsvár
Sebestyén Zita – újságíró, Kolozsvár
Simo Imre Géza – környezetvédelmi mérnök, Szentegyházváros, Hargita megye
Adrian Simon – diplomás, Politológia, Nagyvárad Egyetem; Bihar, Bihar megye
Răzvan Soporan – egyetemi hallgató, Filozófia, BBTE; Kolozsvár
Sopronyi Róbert – egyetemi hallgató, Jog, BBTE; Zilah
Szűcs Attila – programozó mérnök, Nagyvárad
Marius Tabacu – újságíró, Kolozsvár
Tófalvi Márta – egyetemi hallgató, Jog, BBTE; Székelyudvarhely
Tófalvi Zoltán – újságíró, Marosvásárhely
Cezar Trante – programozó, Budapest
Dr. Vasile V. Trif – Ausztrália
Venczel Enikő – fordító, Kolozsvár
Verbitchi Réka – egyetemi hallgató, Történelem, BBTE; Kolozsvár
Veér István-János – nyugdíjas, Nagyvárad
Visky András – író, Kolozsvár
Wrábel Judit – tanár, Budapest
Wrábel Zoltán – közgazdász, Budapest
Wrábel Zoltán Zsolt – pénzügyi szakértő, Budapest
Augustin Zeru – tudományos kutató, Kolozsvár

A Memorandumot aláírók névsora nyitott. Kérjük a csatlakozni kívánókat, jelentkezzenek a Provincia weboldalán (www.provincia.ro), vagy küldjék be adataikat, illetve a mellékelt szelvényt kitöltve a folyóirat címére (3400 Cluj, str. Ţebei nr. 21. Fax: 064 420 470).

Alexandru VLAD

Rettegés a föderalizmustól*

Hébe-kórba „erdélyi értelmiségiek egy csoportja” előszed egy bombát, amely aztán földrengést vált ki a román politikai világban: egy rugalmasabb, föderális struktúra gondolatát. Ezt a jelenleginél alkalmasabbnak tartja egy olyan tartomány igazgatására, amelyben történelmileg jelentős mentális és gazdasági különbségek alakultak ki a többihez képest.

Nyilvánvaló azonban, hogy nálunk a politikai osztály nincs felkészülve egy ilyen megoldásra, a lakosság pedig befolyásolható, és elvetlenül alkalmazkodik: képes elfogadni bizonyos dolgokat (amilyen például a NATO- és EU-csatlakozás), anélkül hogy ismerné azok árát és következményeit, ugyanakkor makacsul visszautasít másokat, ugyanaból a kecses tudatlanságból fakadóan. Akkor meg miért erősködnek „egyes” erdélyi értelmiségiek, hogy a kérdés területekre kerüljön? Meglehet, mindenkinél jobban tudják, hogy a lakosság és a politikai osztály nincs felkészülve rá, de előzményt akarnak teremteni a gondolatnak, történelmet akarnak neki kerekíteni. És ugyanakkor ki akarják ragadni egyes politikai kalandorok fegyvertárából, mint amilyen Sabin Gherman.

Végül is nagyon valószínű és egyáltalán nem gyötrelmes dolog, hogy Románia politikai jövője éppen ez legyen. Hogy a provinciák közötti – mindenki által elfogadott – különbségeket alkotóbban és versenyképesebben használják majd ki; amikor pedig ez a lehető legtermészetesebb módon és anélkül, hogy bárkit is megbotránkoztatna, bekövetkezik, nos, pont azok hajtsák végre, aki ma hevesen visszautasítják: a nacionalisták és azok a politikusok, akiknek retorikája mögött gazdasági csoportérdek húzódik meg. A mai ellenzők ellen pedig holnap már senki sem fog kiállni. Ahogy a PSD (a régi és éber PDSR) ma példásan együtt él a gyalázott RMDSZ-szel, egy olyan megállapodás alapján, amelyből mind a két fél hasznot húz.

Abban a kedvező pillanatban csak a megoldás jó oldala fog látszani. Meg fogják állapítani, mint mondtam, hogy a mindenféle forrásokkal rugalmasabban és hatékonyabban lehet ily módon gazdálkodni. Hogy a helyi parlamentek a legrealistább és a legcélravezetőbb módon tudják megoldani a területükön felmerülő kérdéseket (ráadásul több rokonnak is helyet biztosíthatnak), hogy megfelelőbb beruházási politikát lehet folytatni, hogy a túlközpontosított bürokrácia halálos csapást szenved, és hogy megszűnik a beteges gyanakvás is a Központtal szemben. A politikusok azt fogják majd mondani, és ilyen szellemben fogják nevelni a választókat, hogy Erdély előnye a történelmi nyitottsága a Nyugat felé és a többnyelvűsége, és előnye az, hogy az Európai Uniónak (amelynek tisztelettel tagjai leszünk) jobban megfelelő struktúrái vannak. Hangsúlyozzák majd, hogy Munteniának óriási potenciálja a Duna, kikötőivel és Csatornáival, valamint a tenger, előnyt jelentenek iparosodott városai, nem kevésbé kiváló közlekedése a virágzó Balkánnal. Moldváról pedig el fog hangzani, hogy egy olyan óriási kereskedelmi piac (a volt Szovjetunió) közelségének örvend, amely bármit és bármilyen mennyiségben képes elnyelni mostantól több évtizeden át. Úgyhogy például egy fa- vagy gabonakiviteli engedélyért a vidéki embernek nem kell majd Bukarestbe rohannia, és ott másokat megvesztegetnie – helyi szinten intézik majd a dolgokat, és a kenőpénzek megmaradnak a családban, a lakosság boldogulására. Vagy az erdélyieknek nem kell majd görög katolikus voltukat elnyomva látni az ország többi részének ortodoxiája által. Megállapodások alapján mind hozzá fognak járulni az állam reprezentatív központi intézményeihez: a hadsereghez, a központi kormányhoz és impozáns Külügyminisztériumához, nem utolsósorban pedig az államelnöki hivatalnak a fenntartásához.

Addig már mindenki el fogja felejteni a makacs értelmiségi csoportot, amely előkészítette nekik a terepet, és időnként egy olyan eszmével hozakodott elő, amelynek hatását abban az érzékeny politikai közegben a Richter-skálán mérték.

Fordította: ÁGOSTON Hugó

Jegyzet

* Megjelent a *Ziua de Ardeal* 2001. december 12-i számában

ALEXANDRU VLAD 1950-ben született Szucságon, Kolozs megyében. A *Vatra* és a *Balcon* folyóirat szerkesztője. *Prigul verii* (A nyár hidege – regény), Bukarest, 1985. *Atena, Atena* (úti jegyzetek), Kolozsvár, 1993.

Csatlakozom a

Memorandum

aláíróhoz.

Név.....
Keresztnév.....
Életkor.....
Foglalkozás.....
Lakcím.....
.....
Telefon/e-mail.....